

Ленко Максим Олександрович –
начальник Головного слідчого управління
Служби безпеки України

Спосіб вчинення терористичних актів за допомогою саморобного вибухового пристрою як елемент криміналістичної характеристики злочину

На підставі аналізу наукових джерел із криміналістики, кримінології, кримінального права, теорії ОРД та інших наук, а також архівних матеріалів слідчо-судової практики досліджено спосіб вчинення терористичних актів з використанням саморобного вибухового пристрою; розкрито структурні елементи підготовки, безпосереднього механізму злочинного посягання та приховання вчинення злочину.

Ключові слова: терористичний акт, вибух, саморобний вибуховий пристрій, криміналістична характеристика, спосіб вчинення злочину, організована злочинна група.

У продовж усієї історії свого існування людство зіштовхувалося з різними проявами тероризму, який отримав надзвичайного поширення наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. Безпрецедентні за своїми проявами, масштабами і жорстокістю терористичні акти сьогодні отримують широкий резонанс у всьому світі, викликають нагнітання страху в населення.

Терористичні акти з використанням вибухових пристроїв відносяться до найбільш небезпечних, оскільки тягнуть за собою масові жертви, спричиняють значні матеріальні збитки. Непоодинокі випадки таких злочинів характерні останнім часом і для України. Так, у період з 2001 року по вересень 2013 р. у провадженні слідчих підрозділів СБ України перебувала 61 кримінальна справа, порушена за різними частинами ст.ст. 258–258-5 КК України, причому якщо у 2001–2010 рр. кількість справ, порушених за рік, не перевищувала 4–5 (виключеннями є 2004 та 2005 рр., у яких кількість порушених справ становила 8 та 7 відповідно), то у 2011, 2012 та 2013 (9 міс.) рр. порушено 9, 19 та 16 кримінальних справ (проваджень) відповідно. Разом з тим кількість

кримінальних справ, направлених до суду з обвинувальним висновком, становить 14 справ, що складає 22,9 % від загальної кількості. У провадженні слідчих підрозділів СБ України залишаються 30 кримінальних проваджень (49,1 %). Варто зазначити також, що за результатами вивчення слідчо-судової практики, близько 70 % аналізованих злочинів учинено організованою злочинною групою, що значно підвищує рівень небезпечності вказаних злочинів та ускладнює процес їх розслідування і розкриття.

У зв'язку з цим, завдання посилення боротьби з терористичними актами, особливо вчиненими за допомогою вибухових пристроїв, є невідкладними, проте вони зумовлюють необхідність розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій з розкриття та розслідування злочинів цього виду.

У цьому контексті зазначимо, що криміналістична характеристика терористичних актів, учинених за допомогою саморобного вибухового пристрою, є визначальним елементом методики розслідування злочинів даного виду. За справедливими твердженнями науковців, вона являє собою свого роду систему відомостей про криміналістично значимі ознаки злочину, що відображає закономірні зв'язки між вказаними ознаками [1, с. 16–20], виконує евристичну, пізнавальну, організаційно-методичну та оціночну функції [2, с. 58–59], дозволяє дати кримінальним правопорушенням кримінально-правову оцінку, визначити кримінологічні аспекти й виділити елементи, що становлять основу для розробки методики розслідування.

На підставі результатів аналізу наукових поглядів учених-криміналістів на поняття криміналістичної характеристики (В. П. Бахіна, Р. С. Белкіна, О. І. Возгріна, І. Ф. Герасимова, В. Г. Гончаренка, Г. А. Густова, Л. Я. Драпкіна, О. Н. Колесніченка, В. О. Коновалової, В. В. Кукліна, В. К. Лисиченка, С. П. Мітрічева, В. А. Образцова, І. Ф. Пантелеєва, В. В. Радаєва, М. В. Салтєвського, М. О. Селіванова, А. В. Старушкевича та інших учених) пропонуємо під криміналістичною характеристикою терористичних актів, учинених за допомогою саморобних вибухових пристроїв, розуміти засновану на практиці правоохоронних органів і криміналістичних досліджень систему зведених відомостей про криміналістично значущі ознаки цього виду злочину, що має на меті забезпечення оптимізації процесу його розкриття, розслідування та профілактики.

Вважаємо, що саме спосіб вчинення злочину, що входить до структури криміналістичної характеристики будь-якого кримінального правопорушення, є її основним елементом. Зауважимо, що, якщо розглядати криміналістичну характеристику як інформаційну модель злочину, то в цьому розумінні всі елементи такої системи рівнозначні і, як правильно відзначається у науковій літературі, поділяти їх на першо-

рядні й другорядні немає підстав [3, с. 6–7]. У той же час, у певних слідчих ситуаціях, що виникають на початковому етапі розслідування, спосіб вчинення злочину набуває ключового значення як об'єкт встановлення та засіб виявлення різноманітних обставин злочину, що належать до елементів характеристики [4, с. 13].

Проте, структура способу вчинення злочину є категорією несталою. Залежно від своєрідності неправомірної поведінки, особливостей ситуацій, що виникають до і після вчинення злочину, та інших обставин, структура може бути трьохелементною (включати поведінку суб'єкта до, під час і після вчинення злочину), двохелементною (у різних комбінаціях обов'язково включаючи механізм вчинення злочину) та одноелементною (включає поведінку злочинця лише під час вчинення злочину).

Криміналістичне розуміння способу вчинення злочину значною мірою відрізняється від його кримінально-правового тлумачення. Це зумовлено, насамперед, відмінностями об'єктів дослідження та завдань, на вирішення яких вони спрямовані. Тому в криміналістичному аспекті спосіб вчинення злочину охоплює низку ознак, що не мають кримінально-правового значення, але відіграють важливу роль у розкритті та розслідуванні певного виду злочинів. Тут на перший план виступають ознаки способу вчинення злочину, які відображаються у комплексі різноманітних матеріальних та ідеальних слідів, що дозволяє слідчому зорієнтуватися у слідчій ситуації, яка склалася, висунути типові слідчі версії та визначити найбільш оптимальні засоби розслідування.

Заслугує на увагу й точка зору Г. Г. Зуйкова, який визначає спосіб вчинення злочину як систему дій з підготовки, вчинення, приховування злочину, детерміновану умовами навколишнього середовища та психофізичними якостями особи, які можуть бути пов'язані з вибіркоким використанням відповідних знарядь або засобів, умов місця і часу [5, с. 12]. До складу способу вчинення злочину автор, зокрема, відносить час і місце його скоєння. В. К. Гавло зазначає, що час і місце вчинення злочину характеризують обстановку та умови його скоєння [6, с. 154].

В. П. Корж, досліджуючи криміналістичне вчення про спосіб злочину, вважає, що спосіб злочину є системою (комплексом, сукупністю) взаємопов'язаних актів поведінки, містить у собі якісну характеристику злочинної діяльності, в якій відображаються певні якості особи злочинця, форма вини, мотив і мета злочину; він детермінований певними об'єктивними й суб'єктивними факторами. На думку науковця, в криміналістиці необхідно вживати поняття “спосіб злочину”, а не “спосіб вчинення злочину”, оскільки до способу злочину входять такі його елементи як спосіб підготовки, вчинення та приховування слідів злочину [7, с. 181].

Щодо вчинення терористичних актів, у тому числі й за допомогою саморобного вибухового пристрою, то цей елемент має свою специфіку, що вказує на те, що способом вибуху саморобного пристрою вчинено саме терористичний акт, а не інший злочин (наприклад, вбивство, пошкодження майна тощо).

Перш за все, специфіка способу вчинення терористичних актів полягає в тому, що в значній кількості випадків про намір вчинити злочин повідомляється різноманітними способами, в тому числі й через засоби масової інформації, більш-менш широке коло потенційних жертв. Причому погрози мають систематичний характер, часто із тенденцією до посилення. Публічний характер терористичного акту є його неодмінною умовою, про його вчинення повинно бути сповіщене широке коло осіб: представники влади, суспільні або політичні діячі, певна частина населення. Якщо застосовані прийоми (вчинені дії) не мають публічного характеру, то не буде досягнуто й мети даного злочину.

Другою специфічною рисою способів учинення терористичних актів є нагнітання страху, що справляє сильний психологічний вплив на населення, паралізує його нормальну життєдіяльність, і, що особливо важливо, має тенденцію до поширення, призводить до тяжких наслідків.

Третьою рисою способів учинення терористичних актів є несподіваність (раптовість) здійснення наміру, що спричиняє двоїстого роду наслідки. З одного боку, маси населення знаходяться у стані страху, напруженого чекання, що породжує бачення загрози скрізь. З іншого, розгубленість і відсутність цілеспрямованих дій із захисту від можливого нападу правоохоронних органів, де невизначеність ситуації не дозволяє координувати зусилля і зосереджувати їх на вирішенні конкретного завдання.

Згідно зі статтею 258 КК України, об'єктивна сторона терористичного акту може бути виражена у двох формах: а) вчиненні терористичного акту; б) погрози вчинення такого акту. Відповідно до цього способи вчинення такого кримінального правопорушення можуть бути розділені на дві групи: 1) способи безпосереднього вчинення терористичного акту; 2) спосіб висловлення погрози вчинення терористичного акту [8].

Частину способів учинення терористичних актів законодавець прямо вказав у диспозиції статті кримінального закону (застосування зброї, вибух, підпал), однак наведений перелік не є всебічним і вичерпним, що підкреслюється в законі словами “чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків”.

Звертаючись безпосередньо до способу вчинення терористичних актів із використанням саморобного вибухового пристрою, необхідно зазначити, що вчинення вибуху – це ініціювання вибуху за допомогою вибухових речовин, вибухових матеріалів, бойових припасів фабрич-

ного виготовлення або саморобних [9, с. 607], а вибух тлумачиться як процес вивільнення значної кількості енергії в обмеженому об'ємі за короткий проміжок часу. Він передбачає займання певних об'єктів унаслідок миттєвого хімічного розкладання відповідних хімічних речовин чи їх сумішей та створення сильно нагрітих газів. У техніці розрізняють різні види вибухів: хімічний, ядерний, електричний, тепловий, кінетичний, пружного стиснення [10, с. 764].

Сьогодні у світі з використанням вибухових речовин і вибухових пристроїв учиняються такі види терористичних актів, як: вбивства керівників держав і урядів, дипломатичних представників, лідерів провідних партій та інших громадських організацій; підпали, затоплення, руйнування та псування споруджень або пристосувань, призначених для порятунку людей і нейтралізації тяжких наслідків; перерви нормальної роботи транспорту, засобів зв'язку, залізниць, телеграфу, телефону чи пошти; руйнування або ушкодження державного майна, засобів транспорту; захоплення або викрадення транспортних засобів (хайджекінг), у тому числі захоплення або викрадення повітряних суден; насильство стосовно осіб на борту судна в польоті (якщо такий акт може загрожувати безпеці цього судна); руйнування повітряного судна, яке перебуває в експлуатації, або заподіяння йому ушкоджень (які виводять його з ладу або можуть загрожувати безпеці в польоті) або інша дія, яка створює небезпеку настання тяжких наслідків; руйнування або ушкодження аеронавігаційного устаткування або втручання в його експлуатацію (якщо такий акт може загрожувати безпеці) та ін.

Неодмінна складова способу терористичного акту – це реальна небезпека настання наслідків, зазначених у законі, що у кожному конкретному випадку визначається виходячи з обставин вчинення злочину: місця, часу, способу виконання об'єктивної сторони злочину [10, с. 734–735]. Проте, оскільки терористичний акт вважається закінченим з моменту, коли вибух, підпал або інші дії створили реальну небезпеку настання яких-небудь із зазначених у законі наслідків, то безпосереднє настання цих наслідків не є складовою частиною способу терористичного акту.

За кількістю вибухів терористичні акти, вчинені за допомогою вибухового пристрою, можна поділити на: а) одиничний терористичний акт (наприклад, вибух у маршрутному таксі); б) кілька одиничних актів, об'єднаних загальним наміром (вибухи в декількох місцях одночасно або в різний час, наприклад, на території ринку).

При виконанні серії вибухів структура способу вчинення терористичного акту значно складніша, оскільки являє собою ланцюг послідовних логічно й причинно-наслідково пов'язаних дій із підготовки, безпосереднього вчинення вибухів і приховання їх слідів, дослідження кожної з яких має самостійне криміналістичне значення й становить

важливу частину дослідження способу терористичного акту як системи. У подібній ситуації спосіб вчинення терористичного акту буде включати способи вчинення дій, які призвели до кожного з актів і утворили певний ланцюжок, оцінюваний як терористичний акт.

Висловлення погрози вчинення вибуху є також способом вчинення досліджуваного злочину. Залежно від того, як така погроза була доведена до відома адресата, цей спосіб можна поділити на: а) безпосередній – передача погрози безпосередньо тій особі або органу, яким вона адресована, і б) опосередкований – з використанням різних технічних засобів (телефон, радіо, телебачення й т. ін.), письмової форми (листа, записки) і третіх осіб (злочинець передає погрозу через сторонню людину). При цьому під третіми особами розуміються особи, які не мають відношення до тих осіб або організацій (установ), яким адресовано погрозу. Якщо ж погроза вчинення терористичного акту способом вибуху адресована установі та повідомлена одній з працюючих там осіб, такий спосіб вчинення аналізованого злочину повинен бути віднесений до першої групи.

Залежно від ступеня відкритості суб'єкта вчинення злочину висловлення погрози також можуть бути розділені на дві групи: а) висловлення погрози супроводжується повідомленням про особу злочинця, б) погроза анонімна в момент її передачі адресатові.

Вирішуючи питання про те, чи була погроза реальною, варто виходити з того, чи здатна вона викликати обґрунтовані побоювання можливості її реалізації у тих осіб, яким вона адресована або навіть просто передана (для подальшого повідомлення адресатові).

Кожний терористичний акт необхідно розглядати як багатоетапну злочинну операцію. Тому спосіб проведення такої операції включає цілу систему взаємозалежних і взаємообумовлених прийомів, об'єднаних єдиною метою й спрямованих на досягнення єдиного результату. Відповідно до цього, на нашу думку, спосіб вчинення терористичного акту за допомогою саморобного вибухового пристрою містить три етапи реалізації злочинного задуму:

1. Підготовка до вчинення терористичного акту за допомогою саморобного вибухового пристрою, що містить у собі: а) виникнення задуму, ідеї вчинити терористичний акт досліджуваним способом, б) підшукування й залучення до участі у вчиненні злочину осіб, чий знання, уміння й навички потрібні для підготовки й вчинення злочину, в) у разі потреби придбання необхідних для виготовлення саморобного вибухового пристрою матеріалів, конструктивних елементів, устаткування, довідкової літератури тощо, а також безпосереднє виготовлення саморобного вибухового пристрою, його тимчасове збереження, г) визначення об'єктів терористичного замаху, розвідка вибраного об'єкта

з метою визначення умов, які можуть сприяти або перешкоджати реалізації злочинних задумів, г) визначення місця й часу вчинення терористичного акту, використання або створення сприятливих умов для реалізації злочинного замаху, д) визначення напрямів підходу та відходу з місця вчинення терористичного акту, е) визначення й підшукування (викрадення, придбання, виготовлення, підбір) необхідних засобів вчинення терористичного акту, за потреби пошук засобів, які маскують зовнішність, документів, автотранспорту тощо, є) визначення й розподіл ролей і функцій учасників, змісту і послідовності дій кожного з них, ж) моделювання варіантів дій з урахуванням непередбачених змін обстановки на місці злочину, з) планування приховання слідів злочину, створення алібі тощо, і) вчинення загальнокримінальних злочинів з метою технічного, матеріального та ін. забезпечення терористичної діяльності, і) формулювання та матеріальне оформлення вимог організатора терористичного акту та інші дії.

Безпосередньо на місці майбутнього вибуху здійснюються такі дії підготовчого характеру: а) прибуття на місце запланованого злочину; б) ознайомлення зі сформованою на даний момент обстановкою; в) уточнення й розподіл членів групи за місцями дислокації; г) коректування плану подальших дій членів групи; г) інколи передача вимог державним органам, посадовим особам тощо; д) пропозиція виконати незначну роботу за велику винагороду: перегон автомобіля, перенесення пакету (мішка, змотку), передача посилки, у тому числі пасажирами залізничного чи автомобільного транспорту.

2. Власне вчинення терористичного акту шляхом вибуху. В залежності від способу застосування вибухового пристрою вчинення терористичного акту шляхом вибуху має два різновиди:

1. Приведення в дію вибухового пристрою терористами-смертниками. Використовуються два варіанти розміщення вибухового пристрою: “пояс шахіда” (на грудях, стегнах, талії, у тому числі імітуючи вагітність) і в камуфлюючому виробі (жіноча сумка, відеокамера, барсетка, дипломат тощо). Такий спосіб застосування вибухового пристрою є досить поширеним під час вчинення терористичних актів у світі, зокрема у РФ (29 березня 2010 р. вибухи у московському метро; 9 вересня 2010 р. у Владикавказі; 24 січня 2011 р. в московському аеропорту “Домодедово” та ін.)

2. Вчинення підриву вибухового пристрою дистанційно, що представляє собою найбільш розповсюджений, інакше кажучи, традиційний, спосіб вчинення терористичних актів. Таким способом було вчинено терористичні акти в Україні.

Засобами вчинення терактів таким способом можуть бути у тому числі й саморобні вибухові пристрої: з уповільненим спрацьовуванням

(установка на заданий час, із затримкою спрацьовування); з дистанційним піддривом проводами; з дистанційним керуванням радіоканалом; що спрацьовують при зміні атмосферного тиску (при підйомі на висоту з барометричними датчиками), швидкості руху об'єкта і т. д.; у транспорті, що рухається, що спрацьовують при зіткненні з об'єктом; у транспорті, що спрацьовують при запуску системи руху, а також міні-“пастки”, що спрацьовують при піднятті, перекиданні тощо; міні-“сюрпризи” у поштових відправленнях, посылках, багажі, ручній поклажі, побутових електроприладах, урнах, туалетах і т. ін.; запальні й піротехнічні засоби, порох, бінари у т. ч. речовини, що загоряються при розкритті, зіткненні з киснем повітря тощо.

3. Способи приховання злочину. Особливістю приховання терористичного акту, вчиненого шляхом вибуху, є те, що, по-перше, злочинці не намагаються приховати подію злочину та її наслідки, що характерно для переважної більшості злочинів, а, навпаки, прагнуть до демонстративності, що є сутністю тероризму. Злочинці, як правило, намагаються приховати сліди власної участі у терористичному акті, чому суттєво сприяє обраний спосіб вчинення терористичного акту – вибух, унаслідок якого знищується більшість слідів на місці події. Це і є другою особливістю механізму приховання досліджуваного виду злочинів.

Основні зусилля злочинців, як правило, спрямовані на приховання події злочину, докладаються під час підготовчого етапу: а) залучення мінімальної кількості осіб; б) вибір часу, місця й знарядь злочину, які виключають або роблять малоймовірним запобігання підготовленого злочину; в) маскування підготовчих до злочину дій під побутову або виробничу діяльність; г) маскування вибухових пристроїв і вибухових речовин під предмети побутового й виробничого призначення та ін.

Після вчинення вибуху злочинці, як правило, здійснюють: а) відхід з місця вчинення терористичного акту; б) приховання або знищення використаного одягу та знарядь злочину; в) приховання (знищення) використаного автотранспорту; г) виїзд в іншу місцевість та інші заходи.

Результати проведеного аналізу структури способу вчинення терористичних актів, скоєних за допомогою вибухових пристроїв, доцільно використовувати у правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ у ході:

- орієнтування негласного апарату на виявлення осіб, які планують або потенційно здатні вчинити терористичний акт;
- встановлення конфіденційного співробітництва з громадянами, які працюють на об'єктах можливого вчинення терористичних актів;

– аналізу і вивчення оперативної та іншої інформації про незаконне придбання (виготовлення) боєприпасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, їх продаж та зберігання окремими особами;

– аналізу інформації про вчинені терористичні акти й завідомо неправдиві повідомлення про їх загрозу;

– виявлення осіб і фактів, які мають відношення до підготовки терактів, розкрадання боєприпасів, вибухових речовин та здійснення тяжких злочинів з їх використанням.

Зазначимо також, що вибір способу вчинення будь-якого злочину обумовлюється об'єктивними й суб'єктивними факторами, на що неодноразово зверталася увага вчених-криміналістів і практиків [11, с. 426–427; 12, с. 33–34; 13, с. 191–192, 14, с. 17].

Отже, результати проведеного аналізу структури способу вчинення терористичних актів, скоєних за допомогою вибухових пристроїв, доцільно використовувати у правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ у ході аналізу і вивчення оперативної та іншої інформації про незаконне виготовлення боєприпасів, придбання вибухових речовин, вибухових пристроїв, або їх конструктивних елементів, спеціальної літератури із вибухової справи; їх продаж та зберігання окремими особами; виявлення осіб і фактів, які мають відношення до підготовки терористичних актів, розкрадання боєприпасів, вибухових речовин та здійснення тяжких злочинів з їх використанням.

Список використаних джерел

1. Колесниченко А. Н. Криминалистическая характеристика преступлений : учеб. пособ. [Текст] / А. Н. Колесниченко, В. Е. Коновалова. – Харьков : Юрид. ин-т, 1985. – 92 с.

2. Лузгин И. М. Развитие методики расследования отдельных видов преступлений / И. М. Лузгин // Правоведение. – 1977. – № 2. – С. 58–59.

3. Гончаренко В. И. Понятие криминалистической характеристики преступлений : [Текст] / В. И. Гончаренко, Г. А. Кушнир, В. Л. Подпалый // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1986. – Вып. 33. – С. 3–8.

4. Матусовский Г. А. Методика расследования хищений : [учеб. пособ.] / Г. А. Матусовский. – К. : УМК ВО, 1988. – 93 с.

5. Зуйков Г. Г. Криминалистическое учение о способе совершения преступления : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.09 / Г. Г. Зуйков. – М., 1970. – 31 с.

6. Гавло В. К. Теоретические проблемы и практика применения методики расследования отдельных видов преступлений [Текст] / В. К. Гавло. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1985. – 333 с.

7. Корж В. П. Теоретические основы методики расследования преступлений, совершаемых организованными преступными образованиями в сфере экономической деятельности : монография [Текст] / В. П. Корж. – Харьков : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. – 412 с.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

8. Кримінальний кодекс України : прийнятий 5 квіт. 2001 р. / [Електронний ресурс] – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. – [2-ге вид., перероб. та допов.]. – К. : А. С. К., 2003. – 976 с.

10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Бойко А. М., Брич Л. П., Гришук В. К. та ін. ; [за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка]. – К. : Юрид. думка, 2007. – 1184 с.

11. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник / М. В. Салтєвський. – К. : Кондор, 2006. – 588 с.

12. Весельський В. К. Сучасні можливості використання даних про спосіб вчинення злочину в боротьбі зі злочинністю : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. К. Весельський, С. М. Зав'ялов, В. В. Пяковський. – К. : КНТ, 2009. – 160 с.

13. Настільна книга слідчого : [наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів] / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. – К. : Видав. Дім "Ін Юре", 2003. – 720 с.

14. Бахін В. П. Кримінальний вибух: поняття, характеристика, аналіз, розслідування / [Бахін В. П., Михайлов М. А.] ; за ред. Я. Ю. Кондратьєва. – К., 2001. – 132 с.

На основании анализа научных источников по криминалистике, криминологии, уголовному праву, теории ОРД и других наук, а также архивных материалов следственно-судебной практики, исследован способ совершения террористических актов с использованием самодельного взрывного устройства; раскрыты структурные элементы подготовки, непосредственного механизма преступного посягательства и сокрытия совершения преступления.

On the basis of the analysis of the scientific sources on criminalistics, criminology, criminal law, theory of operative-investigative activity and other sciences, and also the archived materials of investigative-judicial practice, the method of the commission of acts of terrorism with using the home-made explosive device is investigated; the structural elements of preparation, mechanism of criminal trespass and concealment of commission of crime are exposed.

Стаття надійшла до редакції журналу 2 грудня 2013 року.